

РІШЕННЯ РАЗОВОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ ДФ 58.053.018 ПРО ПРИСУДЖЕННЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Разова спеціалізована вчена рада ДФ 58.053.018 Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка Міністерства освіти і науки України, м. Тернопіль, прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії **Столярик Ользі Юріївні** з галузі знань 23 «Соціальна робота» зі спеціальності 231 «Соціальна робота» на підставі публічного захисту дисертації «Підхід, орієнтований на сильні сторони, у соціальній роботі з сім'ями, які виховують дітей з аутизмом».

Столярик Ольга Юріївна, 1988 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка у 2011 р. та отримала диплом магістра за спеціальністю «Соціальна педагогіка» і здобула кваліфікацію магістра соціальної педагогіки, викладача вищого навчального закладу.

З 2010 р. працює соціальним працівником. З 2010 по 2018 р. працювала соціальним педагогом у СЗШ №29 м. Львова. З 2018 р. по даний час обіймає посаду соціального працівника Комунального закладу Львівської обласної ради Навчально-реабілітаційного центру «Довіра». З 2018 р. працює асистентом кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Львівського національного університету імені Івана Франка. З липня 2019 р. по вересень 2021 року навчалася в аспірантурі без відриву від виробництва Академії праці, соціальних відносин і туризму за спеціальністю 231 «Соціальна робота» (м. Київ). З вересня 2021 року є аспіранткою Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, спеціальність 231 – Соціальна робота.

Здобувачка має 24 наукові публікації за темою дисертації, з них: 1 стаття у співавторстві у періодичному науковому виданні, що індексується наукометричною базою Web of Science; 3 одноосібні наукові статті та 2 статті, виконані у співавторстві у фахових наукових виданнях, затверджених МОН України; 1 стаття у періодичному науковому виданні, що входить до Організації Економічного Співробітництва та Розвитку та/або Європейського Союзу; 1 стаття у періодичному науковому виданні України; 1 розділ, виконаний у співавторстві, у вітчизняній монографії, 1 розділ, у співавторстві, у монографії інших держав) та 14 тез у збірниках матеріалів міжнародних та українських науково-практичних конференцій (6 тез – у збірниках матеріалів конференцій міжнародного рівня, 8 тез – у збірниках матеріалів конференцій всеукраїнського рівня). Кількість, обсяг та зміст друківаних праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії:

Статті у періодичних наукових виданнях, що індексуються міжнародною наукометричною базою Web of Science:

1. Semigina T., Stoliaryk O. "It was a Shock to the Whole Family": Challenges of Ukrainian Families Raising a Child with Autism. *Socialinè Teorija, Empirija, Politika Ir Praktika*. 2022. №24. P. 8-23. URL: <https://doi.org/10.15388/STEPP.2022.34>

Статті у наукових фахових виданнях України категорії «Б»:

1. Столярик О., Семигіна Т. Якість життя сімей, які виховують дітей з аутизмом: концепція та чинники. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна». 2020. №18. С. 60-63.
2. Столярик О. Стратегії соціальної підтримки сімей, які виховують дітей з аутизмом. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. 2020. № 2 (131). С. 45-51. URL: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2020-2-6>
3. Столярик, О. Доступність послуг для сімей, що виховують дітей з аутизмом як мета соціальної роботи. Social work & Education. 2020. №7 (3) С. 289-303. URL: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.20.3.4>.
4. Столярик О., Семигіна Т., Зубчик О. Сімейна соціальна робота: реалії України. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. 2020. № 4 (133). С. 38-46. URL: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2020-4-5>
5. Столярик О. Вплив інтервенції на основі сильних сторін на мобільність сімей, які виховують дітей з аутизмом. Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського. 2021. № 3 (131). С. 47-59. URL: <https://doi.org/10.24195/2617-6688-2021-3-13>

Статті в інших наукових виданнях країн ЄС:

1. Столярик О. Оцінка якості життя сімей, що виховують дітей з аутизмом, як пінструмент соціальної роботи. Path of science. 2020. № 6(6). P. 5001-5007. URL: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.55-5>

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради:

1. Поліщук Віра Аркадіївна, доктор педагогічних наук, професор, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, завідувач кафедри соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності. Без зауважень.
2. Байдарова Ольга Олегівна, кандидат психологічних наук, доцент, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, доцент кафедри кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки. Зауваження, висловлені у відгуку опонента: У теоретичному розділі авторка, шляхом аналізу проблем, з якими стикаються сім'ї, які виховують дітей з аутизмом, виокремлює, спираючись на підхід «резилієнс», ключові кластери сильних сторін таких сімей. Серед інших, дослідницею виокремлено кластер «віра та оптимістичний прогноз», який, безумовно впливає на здатність сім'ї бачити перспективи близького та віддаленого майбутнього, планувати як окремі події, так і в цілому життєву траєкторію дитини та сім'ї. Однак дія цього фактору не є однозначною. Доцільним був би більш ретельний огляд і аналіз впливу згаданої авторкою особливості «відтермінованого діагнозу» (с. 45), що ускладнює його прийняття сім'єю, стає причиною культивування оптимістичної надії «помилковості» діагнозу, перешкодою ранньому втручання в розвиток та реабілітації дитини. Такий характер віри і оптимістичного налаштування сім'ї може чинити вплив, протилежний продуктивному рухові у напрямку

підвищення якості життя сім'ї. Поруч з вірою у позитивний сенс випробувань, у власну спроможність та оптимістичні перспективи, важливо розглядати у якості сильної сторони сім'ї прийняття ситуації, неминучість змін, пов'язаних із діагнозом дитини, та адекватність очікувань. Варто відзначити, що на наступному — емпіричному — етапі дослідження ці характеристики все ж було включено у якості індикаторів кількох різних параметрів дослідження.

У описі авторського опитувальника (с. 71 -72) блоки анкети представлені у вигляді абеткової нумерації з розкриттям у дужках їх змісту та посиланням на Додаток В, в якому розміщено повний текст опитувальника. Вперше назви блоків у основному тексті роботи з'являються нижче, у Таблиці 2.2., що відображає контекстуальну валідність авторського опитувальника. Однак відсутність в основному тексті назв самих блоків до цього, у описі інструменту дослідження, ускладнює сприйняття читачем подальшого тексту, зокрема, Таблиці 2.1. (с. 73), що відображає кореляційну валідність авторського опитувальника та коментарі щодо виявлених коефіцієнтів кореляції. У зв'язку з тим, що сам опитувальник є доволі громіздким, а кількість шкал оцінювання якості життя сімей є досить великою (7), доречним було б використання певного способу візуалізації, короткого, але ємного представлення основних параметрів дослідження, що відвідають певним блокам опитувальника.

У описі вибірки та критеріїв відбору учасників експерименту відсутня інформація щодо рішень, які приймалися дослідницею стосовно участі в дослідженні подружжя (обох батьків) чи одного з них, та їх підстав. Відтак, недостатньо зрозумілим є те чи відображає цифра «30» у кожній з трьох груп вибірок кількість залучених до дослідження сімей. Оскільки можна припустити наявність кількох факторів, що могли вплинути на залучення одного з представників батьківської пари (рівень сформованості стосунків прив'язаності з дитиною, рольові позиції в сім'ї, об'єктивні можливості участі в експерименті з огляду на трудову зайнятість батьків, внутрішня готовність тощо), висвітлення цих питань сприяло б кращому розумінню читачем дизайну та процедур дослідження, знімало б додаткові питання щодо етики дослідження. Питання відбору до участі в дослідженні одного з батьків чи членів подружжя має значення у контексті дотримання викладеного вище авторкою системного підходу та принципу залучення досліджуваних.

У третьому розділі роботи авторка повідомляє про використання вхідної анкети учасників групи експериментальної інтервенції, ціль якої визначити мотиви участі у експериментальній програмі та суб'єктивні очікування батьків – та розкриває результати анкетування (с. 127), однак ні в основному тексті роботи, ні в додатках не представлено опис цього інструменту. І лише на с. 153, де авторка подає результати вихідного (пост-експериментального) анкетування, вона посилається на Додаток Д, в якому розміщено анкету з питаннями щодо участі у експериментальній програмі. Результати цього анкетування не дають достатнього розуміння, у якій мірі які конкретно очікування учасників експерименту виправдались.

Дисертаційне дослідження могло б дати багатші результати, якщо б Столярик О. Ю. під час аналізу та інтерпретації результатів дослідження більшою мірою використала дані, зібрані з допомогою запитань опитувальника блоку Ж. «Соціально-демографічні показники». Співвіднесення змістових

показників якості життя із соціально-демографічними характеристиками досліджуваних дозволило б краще зрозуміти особливості сімейних систем учасників експерименту, обґрунтовувати підбір методів втручання, відстежували зміни з урахуванням цих параметрів.

Є незначні зауваження до якості графічною представлення результатів дослідження. Так, на рис. 3.12. «Усереднене значення показників соціальної мобільності досліджуваних трьох груп вибірок до та опісля формувального експерименту» (с. 162) у легенді графіку представлено позначення двох замірів усіх трьох груп досліджуваних, однак на самому графіку можливо розрізнити лише чотири криві, а монохромний характер рисунку ускладнює ідентифікацію параметрів за кольором.

3. Кравченко Оксани Олексіївни, доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи, декана факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Зауваження, висловлені у відгуку опонента:

У розділі 1.1 «Сучасні підходи до характеристики якості життя та соціальних проблем сімей, які виховують дітей з аутизмом, як клієнта соціальної роботи» дисертантка досить детально аналізує різні концепції якості життя. Водночас на с. 35 авторка згадує, що Дж. Постон пропонує розглядати якість життя сім'ї крізь призму унікального впливу на сімейну систему групи індивідуально-орієнтованих (особистісних) та факторів, що впливають на одиницю сім'ї (сімейних). Дисертаційне дослідження виграло б, якщо б здобувачка більше розкрила характеристику та значення наведених факторів, співставила класифікацію Постон з іншими підходами. 2) У другому розділі дисертації авторка розкриває зміст екологічного підходу соціальної роботи, зокрема звертаючись до концепції родинності (с. 51). Справді, звертання до такого підходу видається обґрунтованим з огляду на предмет і завдання дослідження. Логічно було б доповнити текст аналізом можливостей застосування деяких інших концепцій соціальної роботи для піднесення якості життя сімей, які виховують дітей з аутизмом, як-от концепції навичок, ніші та ореолу, стресу та протистояння. 3) У розділі 1.3 «Концептуалізація підходу, орієнтованого на сильні сторони клієнтів, у соціальній роботі із сім'ями, які виховують дітей з аутизмом» дисертантка зазначає, що «підхід, орієнтований на сильні сторони, - це не лише про можливості клієнта, це і про філософію практичної діяльності соціальних працівників, яка визначає процедури, техніки та інструменти соціальної роботи» (с. 62). Було б доречно пояснити, що дисертантка вкладає в зміст конструкту «філософія діяльності». 4) На с. 192 авторка наголошує на тому, що особливої уваги заслуговує «досвід споживача», крізь призму якого можна зрозуміти, що є важливим для сім'ї у конкретній ситуації». На нашу думку, слід було б детальніше зосередитися на особливостях врахування досвіду сім'ї, конкретизувати ті інструменти, що цьому сприяють.

4. Олексюк Наталія Степанівна, доктор педагогічних наук, професор, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, професор кафедри соціальної роботи та менеджменту соціокультурної діяльності. Без зауважень

5. Горішна Надія Мирославівна, кандидат педагогічних наук, доцент, Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти. Без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«за» – 5,

«проти» – немає.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує **Столярик Ользі Юріївні** ступінь доктора філософії з галузі знань 23 «Соціальна робота» зі спеціальності 231 «Соціальна робота».

Голова разової спеціалізованої
вченої ради

Офіційний рецензент

Офіційний рецензент

Офіційний опонент

Офіційний опонент

[Signature]
Віра ПОЛЩУК

[Signature]
Наталія ОЛЕКСЮК

[Signature]
Надія ГОРІШНА

[Signature]
Оксана КРАВЧЕНКО

[Signature]
Ольга БАЙДАРОВА